

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

8 КЛАС

1,5 годин на тиждень

52 години на рік

Складено згідно навчальної програми «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ 6-11 КЛАСИ. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти»

Затверджено та надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки» (наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня року № 698)

№	Дата 8-А	Дата 8-Б	Тема уроку	У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть	Примітка
Розділ 1. ЗЕМЛІ УКРАЇНИ у XVI – першій половині XVII ст.					
1			Статус українських земель у складі Польського королівства, Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського, Священної Римської та Османської імперій, Великого князівства Московського/Московського царства, Молдавського князівства у першій половині XVI ст.	Знати: – дати укладення Литовських статутів, створення Пересопницького Євангелія, укладення Люблінської унії, Берестейської церковної унії, відновлення православної ієрархії, підписання «Пунктів для заспокоєння руського народу», утворення Київської (Києво-Могилянської) колегії; – територіальний поділ України на початок XVI ст., адміністративно-територіальні зміни, що відбулися внаслідок Люблінської унії. Розуміти:	
2			Люблінська унія 1569 р. Державний устрій Речі Посполитої. Договірний характер королівської влади. Землі Русі-України в Речі Посполитій. Суб'єктність українських воєводств.	– поняття «вертеп», «гравюра», «колегія», «полемічна література», «рента», «сеймики», «слов'яно-греко-латинська школа», «унійна (греко-католицька) церква», «фільварок», «церковні братства»; – значення Люблінської унії для русько-українського суспільства;	
3			Соціальна структура населення українських земель у XVI – першій половині XVII ст. (стани: шляхта, селяни, міщани, духовенство). Шляхетське самоврядне судочинство. Литовські статuti.	– особливості організації державної влади у Речі Посполитій; – основні риси політичної культури Речі Посполитої: республіканські цінності (договірний характер влади; право як вища цінність, можливість суспільного діалогу); – місце українських земель в економічній системі Речі Посполитої та Європи;	
4			Селяни та їхнє становище. Елементи самоврядування.	– особливості магдебурзького права на українських землях; – укладення Берестейської унії як спроби православних ієрархів реформувати православну церкву та зробити її конкурентоспроможною;	
5			Міста як простір взаємодії різних станів, етнічних і релігійних груп. Господарське життя міст: цехи, торгівля.	– значення розвитку книговидавництва та шкільництва на теренах України.	
6			Конфесійне розмаїття. Вплив Реформації і Контрреформації на релігійну ситуацію в українських землях Речі Посполитої. Кризові явища у православній	Уміти: – розташувати в хронологічній послідовності відомості про характерні для XVI – першої половини XVII ст. процеси політичного, соціально-економічного, культурного та	

			церкві в XVI ст.	релігійного життя на теренах України; – показати на карті територіальний поділ України на початок XVI ст., адміністративно-територіальні зміни, що відбулися внаслідок Люблінської унії; – пояснювати особливості формування уявлень про Русь як окрему складову Речі Посполитій; – знаходити в історичних джерелах факти відстоювання українською шляхтою своєї окремішності;	
7			Православні братства. Берестейська унія як спроба реформування православної церкви. Утворення унійної (греко-католицької) церкви. Відновлення православної ієрархії та реформи церкви	– схарактеризувати політичне, господарське та релігійне життя на українських землях у XVI – першій половині XVII ст.; – розкрити цілі та напрямки діяльності православних братств як елементів широкого самоврядування;	
8			Книгодрукування. Освіта. Братські школи. Острозька слов'яно-греко-латинська школа. Єзуїтські колегії. Київська (Києво-Могилянська) колегія.	– визначити причини і наслідки укладення Берестейської унії; – оцінити значення: 1) релігійної полеміки між православними й уніатами для реформування релігійного та культурного життя; 2) утворення Острозької слов'яно-греко-латинської школи та Київської (Києво-Могилянської) колегії;	
9			Містобудування, архітектура, образотворче мистецтво, література XVI – першої половини XVII ст.	– обґрунтувати свої судження про діячів церкви і культури XVI – першої половини XVII ст., зокрема таких, як Василь-Костянтин	
10			Практична робота. Позначити на контурній карті адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Речі Посполитої.	Костянтинівич Острозький, Петро Могила; – розпізнавати та характеризувати пам'ятки архітектури, споруджені в стилі ренесанс на теренах сучасної України	
11			Узагальнення знань з теми «ЗЕМЛІ УКРАЇНИ у XVI – першій половині XVII ст.»		
Розділ 2. СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА (XVI – перша половина XVII ст.)					
12			Походження українського козацтва. Козацькі степові та прикордонні спільноти. Запорозька Січ	Знати: – дати заснування Хортицької, Томаківської, Базавлуцької, Микитинської Січей, час виникнення реєстрового козацького війська, чинності «Ординації Війська Запорозького...»; – напрямки походів козаків першої чверті XVII ст.; – факти про участь козаків у війнах РП.	
13			Реєстрове козацтво. Становлення козацького стану	Розуміти – поняття «Великий кордон», «Великий Луг», «гетьман», «Запорозька Січ», «зимівник», «кіш», «козак», «козацька рада», «козацькі клейноди», «кошовий отаман», «курінь», «низове козацтво», «покозачення», «політична культура», «полк», «сотня», «реєстрове козацтво», «річкові пороги», «уходництво»; – передумови і розвиток козацтва до окремого соціального стану;	
14			Походи запорозьких козаків на володіння Кримського ханства та Османської імперії. Запорозько-кримський договір 1624 р.	– затвердження урядом РП реєстрового війська в 70-х роках XVI ст. як початок визнання козацтва новим соціальним станом;	
15			Участь та запорозького реєстрового козацтва у війнах Речі Посполитої. Козацькі повстання.	– становлення козацького стану як вихідців із різних соц. груп із різною політ. культурою, цінностями та життєвими стратегіями; – причини козацьких повстань; характер козацьких виступів як боротьби за станові права;	
16			Козаки у боротьбі за відновлення прав православної церкви.	– особливості залученості козаків до релігійних процесів у Речі Посполитій;	
17			Ідентичність та політична культура козаків	– роль вихідців із шляхетського середовища, як носіїв річпосполитської політичної культури, у боротьбі за станові козацькі права.	
18			Практична робота. Позначити на контурній карті об'єкти, наявність яких свідчить про формування козацького стану (перші Січі, міста –	Уміти:	

		осередки козацтва (Черкаси, Трахтемирів, Чигирин), райони козацьких повстань 1590-х, 1620–1630-х років; центри полків згідно з умовами Куруківської угоди).	— розташувати в хронологічній послідовності відомості про формування козацтва як окремого соціального стану; – показати на карті об’єкти, що свідчать про формування козацького стану; – схарактеризувати військово-політичну організацію козацтва; – описати традиції, звичаї й побут козаків, історико-культурні пам’ятки, пов’язані з козацтвом; – визначити причини та наслідки: виникнення козацтва і Січей; активності козацтва в морських і суходільних походах у Кримське ханство, Османську імперію, Московське царство; козацьких повстань 1590-х, 1620–1630-х років, Куруківської, Переяславської угод, «Ординації Війська Запорозького...»;	
19		Узагальнення знань з теми «СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА (XVI – перша половина XVII ст.)»		
Розділ 3. КОЗАЦЬКА РЕВОЛЮЦІЯ середини XVII ст. І ВІЙНА ЗА СУВЕРЕНІТЕТ КОЗАЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ другої половини XVII ст.				
20		Передумови і причини козацької революції. Козацько-кримський союз. Події 1648 р.	Знати: – хронологічні межі козацької революції середини XVII ст. і війни за суверенітет козацької держави; дати укладення Зборівської угоди, «Березневих статей», Гадяцької угоди, Андрусівського перемир’я, Корсунської угоди, «Вічного миру», Карловицького мирного конгресу; проведення «Чорної ради» поблизу Ніжина, здійснення Чигиринських походів; – місця основних подій козацької революції середини XVII ст. і війни за суверенітет козацької держави.	
21		Події 1649 р. Зміна характеру повстання. Зборівський договір. Події 1650–1651 рр. Битва поблизу Берестечка і Білоцерківський договір. Битва поблизу Батога	Розуміти: – поняття «Військо Запорозьке/Гетьманщина», «Військо Низове Запорозьке/Запорозька Січ», «козацька держава», «козацька революція», «наказний гетьман», «Руїна», «суверенітет»; різницю між поняттями «Військо Запорозьке/Гетьманщина» та «Військо Запорозьке Низове/Запорозька Січ»; – сутність козацької революції, що зумовила створення української козацької держави; – еволюцію повстання Богдана Хмельницького: від боротьби за станові права до війни за суверенну державу; – Гадяцьку угоду як спадкоємність козацько-шляхетського проєкту Русі – «третього» складника Речі Посполитої; – «Руїну» як боротьбу різних політично-соціальних проєктів розвитку козацької України.	
22		Зовнішня політика: у пошуку союзників (Московське царство, Османська імперія, Молдавське князівство, Шведське королівство). Українсько-московський договір 1654 р.	Уміти: – розмістити в хронологічній послідовності битви і походи козацької революції, війн під проводом Б.Хмельницького та його наступників, рішення про політичні союзи та угоди Війська Запорозького з іншими державами; відомості про змагання українців за зміцнення інститутів держави і збереження державного суверенітету в період «Руїни»; – показати на карті кордони української козацької держави, основні напрямки походів і місця битв; простежити на основі карти хід боротьби за утвердження державного суверенітету на теренах сучасної України; – розповісти про перебіг козацької революції середини XVII ст. і	
23		Гадяцька угода. Московсько-українська війна. Конотопська битва.		
24		Передумови, причини і перебіг «Руїни». Внутрішня боротьба за владу та впливи. Розкол козацької держави		
25		Посягання Московського царства на її суверенітет. Спроби об’єднання Лівобережної та Правобережної Гетьманщини		
26		Козацька Україна в системі міжнародних відносин.		
27		Практична робота. Відобразити на контурній карті перебіг козацької революції та війни за суверенітет козацької держави, зміни її територіальних меж відповідно до міждержавних домовленостей.		
28		Узагальнення знань з теми «КОЗАЦЬКА РЕВОЛЮЦІЯ середини XVII ст. І ВІЙНА ЗА		

			СУВЕРЕНІТЕТ КОЗАЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ другої половини XVII ст.»	<p>війни за суверенітет козацької держави;</p> <ul style="list-style-type: none"> – зіставити і порівняти умови Зборівського і Білоцерківського договорів, «Березневих статей»; – визначити передумови, причини та наслідки козацької революції середини XVII ст. і війни за суверенітет козацької держави; – проаналізувати відносини Війська Запорозького з державами-сусідами, роль козацької дипломатії у боротьбі за державність; – обґрунтувати свої судження про військово-політичну діяльність таких історичних діячів, як Б.Хмельницький, Д.Многогірський, І.Богун, І.Брюховецький, І.Виговський, І.Самойлович, І.Сірко, П.Тетеря, П. Дорошенко, Ю.Немирич, Ю.Хмельницький. 	
Розділ 4. КОЗАЦЬКА УКРАЇНА (Гетьманщина) другої половини XVII – початку XVIII ст.					
29			Модель і структура козацької держави: територія, устрій, військо, судочинство. Зміна політичної еліти (зі шляхетської на козацьку). Соціальні групи в середовищі козацтва.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – адміністративно-територіальний устрій, органи влади, військо, судочинство Війська Запорозького/Гетьманщини; – особливості формування й устрою козацьких полків Слобідської України; – зміни статусу і підпорядкування Запорожжя (Війська Запорозького Низового); – дату підпорядкування Київської православної митрополії московському патріарху. <p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – поняття «Генеральна рада», «генеральна старшина», «гетьман», «етнічна група», «займанщина», «козацька старшина», «політична еліта», «полк», «Слобідська Україна», «сотня»; – сутність козацько-шляхетських форм державності; – Гетьманщину другої половини XVII – початку XVIII ст. як місце змагань за зміцнення інститутів держави і збереження державного суверенітету. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – показати на карті адміністративно-територіальний устрій Гетьманщини, Слобідської України, Запорожжя (Війська Запорозького Низового); – характеризувати адміністративно-територіальний, державний, політичний устрій, господарське та повсякденне життя Гетьманщини, Слобожанщини та Запорожжя (Війська Запорозького Низового); – характеризувати нову політичну еліту – козацьку старшину та її роль у боротьбі за збереження і розбудову української державності. 	
30			Особливості козацького господарювання. Правове і соціальне становище селянства, його категорії.		
31			Міста і їхні спільноти, практики самоврядування. Міське господарство.		
32			Етнічні та релігійні групи. Становище православної церкви та її духовенства.		
33			Правобережне козацтво. Слобідська Україна. Запорожжя (Військо Запорозьке Низове)		
34			Практична робота. Позначити на контурній карті адміністративно-територіальний устрій Гетьманщини, Слобідської України, територіальні межі Запорожжя (Війська Запорозького Низового).		
35			Узагальнення знань з теми «КОЗАЦЬКА УКРАЇНА (Гетьманщина) другої половини XVII – початку XVIII ст.»		
Розділ 5. УКРАЇНА ТА РАНЬОМОДЕРНІ ІМПЕРІЇ XVIII ст.					
36			Гетьманщина в період Івана Мазепи та спроба усамотійнення.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – основні віхи боротьби за збереження української державності; – хронологічні межі існування Чортомлицької, 	
37			Конституція Пилипа Орлика		

38			Нова Січ. Спроба реформування Гетьманщини за урядування Данила Апостола і Кирила Розумовського.	Кам'янської, Олешківської, Нової (Підпільненської) Січей; періоди розгортання опришківського й гайдамацького рухів; дати остаточної ліквідації гетьманства і козацького устрою, поділів Речі Посполитої;
39			Остаточна ліквідація Росією політичної та адміністративної автономії Гетьманщини і Слобідської України.	– землі України, що потрапили до складу Російської імперії та Австрійської держави внаслідок російсько-турецьких воєн, ліквідації Кримського ханства, поділів Речі Посполитої.
40			Ліквідація Росією Запорозької Січі. Політична культура козацької старшини, «Історія русів» як її квінтесенція	Розуміти:
41			Гетьманщина як частина Речі Посполитої. «Перезаселення» українських земель і ліквідація правобережного козацтва. Опришківський рух. Гайдамаки.	– поняття «академія», «гайдамаки», «козацьке бароко», «козацькі літописи», «Кам'янська Січ», «Коліївщина», «куруци», «Нова (Підпільненська) Січ», «Олешківська Січ», «опришки», «Пакти та конституції законів і вольностей Війська Запорозького» («Конституція Пилипа Орлика»/«Бендерська конституція»), «паланка»;
42			Конфесійне питання як привід для Російської імперії втрутитись у політичне життя Речі Посполитої (шляхетські конфедерації та «Коліївщина»). Греко-католицька церква як ресурс української ідентичності	– нові геополітичні реалії XVIII ст.;
43			Українські території як вузол протиріч між Російською та Османською імперіями.	– основні етапи ліквідації Російською імперією суверенітету козацької держави;
44			Становище Кримського ханства і його анексія Російською імперією. Імперська політика Росії щодо Півдня України.	– наслідки втручання російського уряду в управління Гетьманщиною за Першої і Другої малоросійських колегій та «Правління гетьманського уряду»;
45			Становище Закарпаття. Закарпатські русини в загонах опришків і куруців. Руси-українці під владою молдавських господарів.	– особливості: 1) втягнення Гетьманщини у події Північної війни та міжнародних відносин початку – середини XVIII ст.; 2) становища Кримського ханства і наслідки втрати його державності;
46			Поділи Речі Посполитої. Зміни у приналежності західноукраїнських земель та Правобережної України	– колонізацію Росією Півдня України як знищення, привласнення, використання вже існуючої на тих землях козацької, кримськотатарської, османської інфраструктури, господарства, здобутків;
47			Розвиток української культури другої половини XVII – XVIII ст.	– внесок Києво-Могилянської колегії (академії) в розвиток освіти;
48			Практична робота. Позначити на контурній карті території Гетьманщини, Нової Січі, полків Слобідської України, землі України, які потрапили до складу Російської імперії та Австрійської держави внаслідок російсько-турецьких воєн, ліквідації Кримського ханства, поділів Речі Посполитої	– особливості розвитку культури періоду «козацького бароко».
49			Практична робота. Скласти порівняльно-хронологічну	Уміти:
				– розташувати в хронологічній послідовності події, що засвідчують наступ на українську державність з боку Російської імперії;
				– показати на карті території Гетьманщини, Нової Січі, полків Слобідської України, українські землі, які потрапили до складу Російської імперії та Австрійської держави внаслідок російсько-турецьких воєн, ліквідації Кримського ханства, поділів Речі Посполитої; райони розгортання опришківського та гайдамацького рухів;
				– схарактеризувати політику Російської імперії й Австрійської держави щодо українських земель;

			таблицю з назвами населених пунктів Півдня України, яким змінили найменування в результаті анексії Росією	– встановити причини і наслідки скасування гетьманства, ліквідації Запорозької Січі, приєднання Правобережжя, Поділля, Волині та Кримського ханства до Росії; опришківського та гайдамацького рухів; – обґрунтувати свої судження про діяльність козацьких гетьманів і кошових отаманів, ватажків селянських виступів, діячів культури другої половини XVII – XVIII ст. – упізнавати та характеризувати пам’ятки української культури другої половини XVII –XVIII ст.	
50			Узагальнення знань з теми «УКРАЇНА ТА РАНЬОМОДЕРНІ ІМПЕРІЇ XVIII ст.»		
Узагальнення до курсу. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РАНЬОГО НОВОГО ЧАСУ					
51			Особливості суспільно-політичного життя України XVI – XVIII ст. Здобутки українського суспільства.	Розуміти: – взаємопов’язаність і взаємозалежність процесів господарського, соціального, політичного і культурного життя козацької України та європейських суспільств. Уміти:	
52			Внесок України у формування європейської цивілізації	– встановити цивілізаційні здобутки українського суспільства Ранньомодерної доби; – визначити внесок українського суспільства XVI –XVIII ст. в загальноєвропейську культурну спадщину; – зіставляти і порівнювати типові процеси і явища європейської та української історії Раннього Нового часу; – оцінити роль козацтва в історії України	